СТРАТЕГІЧНІ КОМУНІКАЦІЇ ТА ПОЛІТИЧНІ ЦІННОСТІ

https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series22.2025.37.09
УДК [32:355.45]:659.4

Ольга Волянюк,
кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри політичних наук,
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-1606-7416; email: volyanyuk@ukr.net

Христина Притула,
студентка спеціальності «Політологія»,
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
ORCID: https://orcid.org/0009-0008-0597-3422; email: kris.pritula05@gmail.com

ГІБРИДНА ВІЙНА У ВИМІРІ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ

Стаття досліджує зміни сутності гібридної війни, яка трансформувалася від форми прояву недержавних акторів у стратегічний інструмент державної політики сучасних автократій. Окрема роль відведена сучасним комунікаціям, які однаково використовуються і для гібридної агресії, і як інструмент протидії таким атакам. Увага приділяється гібридній агресії РФ, яка ще до повномасштабної війни проти України інтегрувала військові та невійськові методи, використовувала технології інформаційної війни, дестабілізації політичної ситуації, кібератаки, економічний тиск тощо. Мета статті – дослідити зміни основних характеристик гібридної війни, їх вплив на стратегічні комунікації у сучасних політичних процесах і міжнародних відносинах. Використані методологічні основи порівняння, системного аналізу, ціннісного підходів; це вивчення аналітичних звітів і кейс-стаді, зокрема прикладів застосування гібридних інструментів у сучасних конфліктах, як і стратегій урядів і міжнародних акторів на шляху їх подолання.

Акцентовано на таких сучасних аспектах гібридної війни: поширення невизначеності, розмивання меж між війною та миром, маніпуляція інформаційним простором, залучення цифрових технологій, розгортання когнітивних операцій, використання міграційних та інших соціально-політичних криз для поглиблення дестабілізації. Гібридні механізми агресії використовують суспільно-політичні процеси та парадокси західних демократій для посилення власних позицій через стратегії «паразитування», залучення внутрішніх антагоністів, маніпулятивне лобіювання, тактики «цифрової колонізації» тощо. Держава-агресор створює вигідні для себе наративи, постправдиві обставини політики, спрямовані на підрив суспільної стабільності та політичної довіри. Це вплив на виборчі кампанії, масові протести, формування громадської думки в різних країнах тощо. У висновках наголошується на необхідності адаптації демократичних суспільств і міжнародних безпекових структур до нових проявів гібридної війни. Увагу приділено ролі громадянської освіти, кібербезпеки, штучного інтелекту, гейм-індустрії на шляху формування стратегій протидії гібридним загрозам. Підкреслена необхідність комплексних відповідей на гібридні загрози, що охоплюють політичні, військові, дипломатичні, інформаційні, економічні, кадрові, просвітницькі та інші рішення, адекватно представлені у стратегічних комунікаціях.

Ключові слова: *гібридна війна, стратегічні комунікації, міжнародна безпека, парадокси демократії, суб'єкти та об'єкти глобальної політики, стратегії «паразитування» у політиці, когнітивні операції, постправда, громадянська освіта, кібербезпека.*

Вступ. Війна в політичних комунікаціях може набувати різного сенсу, адже цей крайній метод політичної боротьби відкриває по суті неконтрольований простір відносин і невизначених процесів у політиці, а відтак і безліч тематичних наративів у комунікаціях зацікавлених політичних акторів. Однак у стратегічних комунікаціях, завданням яких є системне та спрямоване забезпечення національних інтересів у довгостроковій перспективі, важливо максимально точно описувати події війни, уникати двозначних сенсів і постправдивих маніпуляцій, дбати про національну стійкість і безпеку. Така комплексна

діяльність державних і недержавних акторів в умовах гібридної війни не віддзеркалює її методи, навпаки – стратегічні комунікації викривають гібридні загрози у коротко- і довгостроковій орієнтації заради суспільного розвитку, у синхронізації з іншими інструментами державної політики та адаптивно до змін міжнародного середовища, до національних традицій та унікальних регіональних практик. Загалом концепт гібридної війни активно використовується в сучасних політичних комунікаціях, змінюється під їх впливом, і навпаки – ключові події війни, а також актуальні гібридні загрози є тим викликом, що трансформує сутність стратегічних комунікацій держав і їх союзів.

Гібридна війна є одним із ключових викликів сучасної системи міжнародної безпеки; цей комплекс (не)традиційних методів ведення конфліктів створює нові загрози для держав, міжнародних організацій, суспільств. Гібридна війна використовує широкий спектр інструментів – військові операції, кібератаки, інформаційні маніпуляції, економічний тиск, підтримку нерегулярних збройних формувань, індустрії розваг тощо. Це дозволяє агресору досягти цілей, лише умовно не перетинаючи офіційного порогу війни. Такій війні важливо протистояти стійкими наративами об'єктивності, довіри, спільними баченнями майбутнього – тобто усім тим комплексом стратегічних комунікацій, що покликаний до боротьби як з негативними зовнішніми впливами, постправдивими маніпуляціями, дезінформацією, так і за резистентність суспільства, спроможність держави впливати на міжнародний порядок денний. Це завдання ускладнюється на фоні кризи світових медіа загалом і парадоксальної сутності стратегічних комунікацій зокрема.

Проблема гібридної війни та стратегічних комунікацій є актуальною в період розгортання складних геополітичних процесів, зокрема агресивної політики РФ проти України та інших держав. Війна, що триває з 2014 року, є одним із прикладів застосування гібридних методів, тобто поряд із військовою силою також дезінформації, економічного тиску, кібератак тощо. Науковий інтерес до проблеми виникає в необхідності глибшого розуміння механізмів гібридної агресії, її впливу на державний суверенітет, політичну стабільність, демократію, міжнародні відносини, політичні комунікації. З практичної точки зору, вивчення цього явища сприяє розробці ефективних стратегій протидії, в т.ч. посиленню інформаційної безпеки, зміцненню державних інституцій, адаптації програм і доктрин до нових типів загроз, формуванню міжнародних механізмів захисту від гібридної агресії. При цьому слід приділити увагу досить різним процесам і явищам сучасного життя (когнітивним операціям, інформаційним атакам, онлайн-іграм, виявам міграційної кризи, штучного інтелекту та іншим), які використовуються для ведення гібридної війни. Важливим аспектом також є вивчення діяльності міжнародних союзів, зокрема НАТО та ЄС щодо адаптації до нових форм загроз і розробки ефективних механізмів їх нейтралізації, оскільки гібридна війна є не лише безпековим викликом, а й багатовимірним явищем, що потребує комплексного аналізу та нових комунікативних підходів для забезпечення внутрішньої стабільності, міжнародної безпеки, стратегічного бачення демократичного розвитку.

Мета статті вбачається у спробі переосмислити феномен гібридної війни, дослідити його зміни та вплив на стратегічні комунікації в сучасних політичних процесах і міжнародних відносинах. Таку мету допоможуть розкрити **завдання** статті: 1) окреслити основні виміри гібридної війни, її трактування, ретроспективи, сучасні виразні інформаційні складові, які актуалізують питання у контексті стратегічних комунікацій; 2) виокремити деякі механізми та інструменти гібридної війни, які використовують проти різних категорій населення, у різних сферах суспільного життя та міжнародної політики, з опорою на парадокси і вразливі аспекти сучасних демократій; 3) узагальнити досвід протидії гібридним загрозам, що реалізується сучасними державами та міжнародними організаціями на рівні стратегічних комунікацій.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Гібридна війна є предметом дослідження в широкому спектрі наукових праць, присвячених її концептуалізації, методам, наслідкам,

способам протидії. Тема міждисциплінарна, тому в цьому предметному полі працює багато дослідників. У сфері безпеки та оборони такі дослідження розвиваються з особливою динамікою та вже сьогодні зосереджені на дуже конкретних вимірах війни: наприклад, розглядаються когнітивні операції як ефективний інструмент гібридної війни, що маніпулює суспільною думкою, провокує соціальні конфлікти [Danyk, Briggs, 2023]. Нові акценти знаходимо в економічних дослідженнях, де, наприклад, звертають увагу на використання онлайн-ігор у якості платформи для гібридної війни, тобто як ігрове середовище використовується для пропаганди, збору даних, координації інформаційних атак [Сохацький, Шухманн, 2023]. Сучасні фахівці з публічного управління теж виявляють інтерес до тематики гібридної війни, серед іншого, осмислюють можливості використання штучного інтелекту для забезпечення інформаційної безпеки та протидії дезінформації [Орлов, 2024]. Філософи, історики, культурологи, правознавці та багато інших дослідників намагаються осмислити феномен гібридних загроз у ретроспективі та стратегічному ключі.

В Україні проблему предметно вивчали В. Горбулін, О. Калакура, Є Магда, В. Смолянюк, Б. Парахонський, Г. Яворська та багато інших авторів, чиї праці ми глибше аналізували у попередній статті [Волянюк, Дроздюк, 2023]. При цьому, з методологічної точки зору, важливо враховувати як інституційні, так і ціннісні виміри складної політологічної проблематики [Бабкіна та ін., 2022]. Сучасні політологи розглядають гібридну війну як багатовимірний конфлікт, що залучає військові, економічні, інформаційні, кібернетичні, психологічні методи впливу; у джерелах підкреслюється необхідність адаптації державних програм, системи освіти, міжнародних оборонних стратегій до нових викликів [Буряченко, 2024]. Дійсно важливо, щоб проблематика осмислювалась не лише у контексті загроз, але й у пошуку конкретних стратегій протидії. Наприклад, гібридну тактику інформаційного впливу вивчають за системними моніторингами експертів, які не тільки аналізують реакції на російські дезінформаційні кампанії в країнах Балтії та Північної Європи, але й пропонують новий підхід до розуміння, чого країни можуть навчитися з цих процесів, з точки зору власних стратегічних комунікацій [Hoyle, Gjørv, 2024]. Цінними є напрацювання, що показують можливості як двосторонньої, так і багатосторонньої співпраці у цьому напрямку: наприклад, аналізуючи позицію Франції у НАТО, вчені вивчають і стратегічну реакцію країни на гібридні загрози загалом [Cormarie, 2023].

Важливо, що сучасні наукові дослідження проблем стратегічних комунікацій враховують таку складну та суперечливу їхню сутність у контексті саме безпекових загроз. Перспективною науковцям вбачається відкрита система стратегічних комунікацій, коли держава відповідає за наративи, але визнає, що смислове ядро таких стратегічних наративів часто формується не в рамках державних органів, а у широкому мережево-цифровому соціальному середовищі [Осьодло, Будагьянц, 2023]. В Україні така демократична модель на усіх рівнях комунікації апробована вже й в умовах війни, та, на думку, вчених, продемонструвала свою ефективність як унікальна та практична інтеграція стратегічних комунікацій і військових операцій; при цьому не заперечуються і прорахунки стратегічних комунікацій в умовах російсько-української війни [Іжутова, 2023].

У одному з новітніх посібників зі стратегічних комунікацій майже 60 міжнародних дослідників окреслюють цю галузь і практику з різних перспектив і сфер інтересів; акцентують передусім на складності й парадоксальності відповідної реальності. Комунікація – це і природна взаємодія, і набута здібність, і культурне / контекстуальне поле, і співтворчість, що передбачає не тільки успіх, але й низку помилок, конфліктів, збоїв, суперечностей. Стратегічна комунікація, на думку авторів, містить ще більше неоднозначностей і парадоксів, адже хоч і стосується раціонального, цілеспрямованого плану, має справу з комунікативними процесами, далекими від лінійних і зрозумілих планів. В умовах гібридних загроз у практиці політичної діяльності організацій, демократичних держав, міжнародних об'єднань такі комунікації – це суцільна неоднозначність. Тому

дослідники, узагальнюючи вивчений досвід, пропонують враховувати, що 1) стратегічна ясність і стратегічна неоднозначність комунікацій в сучасному світі співіснують; 2) труднощі комунікацій пов'язані з великою кількістю контекстуальних і людських чинників, такими як влада, відносини, цінності, індивідуальні інтерпретації, конфлікти, історичні контексти, культурні норми тощо; 3) складна реальність стратегічних комунікацій зрозуміліша у конструктивних діалогах із практиками; 4) комунікації ефективніші, коли відкриті до ідей з креативних індустрій, поєднують стратегію та імпровізацію; 5) щоденні комунікативні дії не менш важливі, аніж фахові комунікативні стратегії та менеджмент [Falkheimer, 2022].

Аналіз останніх досліджень демонструє, що гібридна війна виходить за межі аналізу винятково військових конфліктів, оскільки це також інші – інформаційні, кібернетичні, соціально-політичні виклики. Вона залишається ключовим викликом міжнародної безпеки, що потребує комплексних стратегій протидії, які охоплюють як військову, так і інформаційну сферу. При цьому стратегічні комунікації сьогодні також розвиваються у логіці системності та парадоксів демократії одночасно. Вивчення гібридних загроз і стратегічних комунікацій триває паралельно, але важливо поєднувати наукові напрацювання в обох цих сферах, сповнених невизначеностей; мало вивченим видається політологічний зміст таких явищ, як і перспективи політичного життя суспільства загалом у контексті внутрішньодержавних комунікацій і зовнішніх гібридних впливів.

Методи дослідження. У процесі написання статті проаналізовані тематичні дослідження, опубліковані в академічних та аналітичних збірниках із проблем національної та міжнародної безпеки, євроатлантичної співпраці, політичних комунікацій, публічної політики. Політичний вимір гібридної війни висвітлюють і проаналізовані публікації у медіа, наприклад: опис активізації РФ у виборчих процесах західних країн через підтримку впливових осіб і власних наративів [GuildHall, 2024]; аналіз інформаційних атак і когнітивних операцій в ході протестів у США як приклад дій, що можуть підривати внутрішню стабільність навіть у розвинених демократіях [Danylyuk, 2020]; дослідження кіберпростору як критичної соціально-політичної сфери сучасних гібридних конфліктів на прикладі російських кібератак на українські ресурси [Морозов, 2023] тощо. Системний підхід важливий при вивченні окремих інструментів гібридної війни (таких як кібероперації, інформаційні кампанії, інструменталізація міграції та ін.), а також аналізі їх взаємозв'язку з міжнародною безпекою та стійкістю державних інститутів. Аналіз випадків гібридних атак, зокрема у медіа країн Північної Європи, Балтії, Франції, Італії, допоміг оцінити можливості та межі маніпуляції громадською думкою як гібридну загрозу сучасності. Порівняння різних підходів до подолання гібридних загроз у демократичних країнах та їх союзах, дозволило визначити особливості застосування відповідних технологій у різних політичних, культурних, соціальних контекстах. Політико-аксіологічний аналіз, людиноцентричнй підхід продемонстрували, що навіть на рівні міжнародних організацій, на зразок ЄС чи НАТО, стратегії протидії гібридним загрозам передусім вибудовуються на людських ресурсах і комунікаціях.

Результати та дискусії. Гібридна війна як концепція зазнала певних перетворень, адаптуючись до змін у військових стратегіях і міжнародному середовищі, має вже певну історію, критику, публічне поширення. Спершу поняття використовувалося для опису тактики недержавних акторів, які поєднували традиційні та нетрадиційні методи бойових дій. Ці групи використовували механізми звичайних військових операцій, тероризму, кібератаки, інформаційної війни тощо одночасно або в певній комбінації для досягнення політичних цілей. Після 2014 року, коли РФ використала стратегію гібридної війни проти України, концепція набула особливо виразних ознак розширення до державного рівня.

Особливістю державної гібридної війни є та ж інтеграція військових і невійськових засобів зі суттєвим масштабуванням інформаційних маніпуляцій, політичної дестабілізації, економічного тиску, кібератак, використанням нерегулярних сил тощо. Сучасні фахівці з

міжнародних відносин стверджують: зокрема російська стратегія показала, як держава може використовувати гібридні методи (наприклад, російські військові без розпізнавальних знаків у Криму, диверсії, економічний тиск) для досягнення геополітичних цілей без відкритого оголошення конфлікту. Серед прикладів також називають сучасний Китай, який застосовує концепцію «трьох видів війни»: психологічна, юридична, інформаційна війни. Це дозволяє непрямо впливати на міжнародний баланс сил, користуючись пропагандою, економічним примусом і навіть недосконалими правовими механізмами. Спільними ж характеристиками гібридної війни, що простежуються в історичній ретроспективі, вважають: 1) поєднання військових та невійськових методів; 2) застосування дезінформації, активна експлуатація медіа для впливу на громадську думку; 3) створення умов невизначеності / двозначності, зокрема розмивання межі між війною і миром, що ускладнює швидке реагування супротивника та підтримку-партнерство; 4) асиметричні атаки – від ідеологічної пропаганди до використання проксі-груп для підриву стабільності держав. Як показує ретроспективний аналіз, гібридна війна не є новим явищем, проте її методи постійно удосконалюються, все частіше використовуються автократіями, що створює нові проблеми для світової безпеки. У сучасних умовах, коли традиційні методи оборони стають менш ефективними, демократичні держави та міжнародні організації теж змушені адаптуватися до нових форм конфліктів і виробляти стратегії протидії гібридним загрозам [Reichborn-Kjennerud & Cullen, 2016].

Вкотре підкреслимо, що поняття «гібридна війна» залишається певною мірою суперечливим і потребує постійного уточнення, оскільки охоплює широкий спектр інструментів, що постійно змінюється – від маніпуляції наративами до терористичних атак. Прикметно, що у публічній комунікації термін застосовують на означення і локальних інформаційних операцій, і комплексних стратегій агресії, якими оперують (не)державні актори. Показовим прикладом часто наводимо російсько-українську війну – через інформаційні атаки, дезінформацію, «постправдиві» обставини політичного життя та інші техніки гібридної агресії, які часто конструює державний, в т.ч. і силовий апарат РФ, і які підривають демократичні інституції та поширюють атмосферу хаосу у світі. Така війна ускладнює традиційні механізми протидії, вимагаючи нових стратегій розбудови міжнародної безпеки [Волянюк, Дроздюк, 2023]. Попри різночитання поняття у підходах науковців простежуємо виразний комунікативний акцент у характеристиці гібридної агресії.

На думку політологів, глобальний контекст гібридної війни очевидно демонструє її застосування різними державами. Гібридна війна стала одним із основних сучасних міжнародних конфліктів, трансформуючи підходи до ведення бойових дій і політичного впливу. Вона поєднує традиційні військові методи з інформаційними й економічними атаками, державною пропагандою, кіберагресією та політичним маніпулюванням, що ускладнює її виявлення та нейтралізацію. Сутність гібридної війни полягає у створенні хаосу та підриві стабільності держави-мішені, що досягається через послаблення її інституцій, поширення дезінформації, провокування внутрішніх конфліктів. Шаблоном є стратегія поєднання силових і невійськових засобів, що дозволяє агресору нав'язувати свої наративи та формувати зручні для нього політичні реалії. Особливу роль у цьому відіграють інформаційні операції, які змінюють сприйняття подій як на національному, так і на міжнародному рівнях, використовуючи пропаганду, соціальні мережі та інші медіа для маніпуляції громадською думкою. Ці сучасні гібридні загрози стають головним викликом безпеці, а ефективна протидія вимагає не лише військової готовності, а й розвинених механізмів інформаційної безпеки, стійкості державних інституцій та міжнародної координації, активного вкладання ресурсів. У цьому контексті особливу роль відіграють адаптаційні стратегії, спрямовані на запобігання дестабілізаційним процесам і посилення протидії зовнішнім впливам [Буряченко, 2024].

Спеціалісти з масових комунікацій водночас акцентують увагу на сучасному інформаційному полі, яке посилює можливості гібридної війни. Наприклад, вчені

Гамбурзького університету звертають увагу, що в епоху цифрових технологій загострилася криза журналістики, в тому числі через проникнення всередину західних демократичних систем «антагоністичних акторів». Такі актори не дотримуються норм чи логіки інформаційної діяльності та водночас є частиною існуючих комунікативних відносин, підсистемою, яка загрожує цілісності первинної системи медіа. На думку науковців, як власне професійна журналістика була погано підготовлена до відповіді на подібні виклики, так і парадоксальна природа нових «акторів-паразитів» дозволяє їм одночасно бути частиною демократичної системи та її антагоністом. «Паразитичні стратегії та практики» порівнюються з логікою хакера, адже це інформаційні провокації, атаки на новини, спрямовані дії на слабкі місця системи засобів масової комунікації тощо. Це внутрішні гравці інформаційного поля, які використовують ресурси демократії, при цьому змінюють її вихідні дані, компрометують її цінності [Nordheim, Kleinen-von Königslöw, 2021]. Загалом суперечність, нечіткість, парадоксальна природа нових гібридних акторів політики, антагоністів, які «паразитують» у легальному політико-правовому полі демократій та поступово руйнують його на користь зовнішнього агресора, потребує політологічного глибшого осмислення.

Отже, гібридна війна є не стільки новим видом збройного конфлікту, скільки наслідком трансформації міжнародної системи безпеки та кризи комунікації, що характеризується зростаючою конкуренцією між великими державами, інформаційною глобалізацією та тією специфічною двозначністю (неоднозначністю) власне гібридних форм, яка часто дозволяє агресору досягати стратегічних цілей, уникаючи відкритої конфронтації. Важливо підкреслити, що гібридна війна часто трактується саме як спосіб ведення конфлікту, який заповнює проміжок між відкритою війною та миром. Це комплексне використання військових і невійськових засобів, що дозволяє агресору залишитися нижче порогу повномасштабного збройного зіткнення. Ретроспектива гібридної війни показує її безперервну адаптацію до сучасних викликів, що робить її ключовою загрозою міжнародної безпеки у XXI столітті.

Поряд зі загальними визначеннями гібридної війни важливо конкретизувати її ***механізми та інструменти***, які допоможуть описати сучасні характеристики та зміни цього поняття у стратегічних комунікаціях. Нашу увагу привернули інструменталізація міграції, онлайн-ігор, штучного інтелекту, а також когнітивні операції загалом, які використовуються на різних етапах гібридної війни, у різних формах і масштабах, часто масштабуються офіційною пропагандою держави-агресора та поєднуються, в т.ч. і з військовими методами. Ми свідомо пропонуємо розглянути різні за сферами розповсюдження інструменти (зі сфер соціального захисту, розваг, новітніх інформаційних технологій тощо), адже на цих прикладах актуалізовано багатосуб'єктність гібридної війни та необхідність нових стратегій адресної комунікації на шляху протидії гібридним загрозам.

Окремі державні та недержавні суб'єкти у ході гібридної війни можуть інструменталізувати *міграцію та вимушене переміщення людей,* що використовується для дестабілізації держав і підриву внутрішньої безпеки. Держава-агресор застосовує міграційні потоки та загалом вразливу категорію біженців як метод тиску (політичного, економічного, соціального, інформаційного), розпорошуючи ресурси країни-мішені на вирішення кризи, штучно створюючи етнічну та соціальну напругу, змінюючи демографічний баланс країни. Дослідники розрізняють щонайменше кілька основних стратегій використання міграції у гібридній війні. Перша стратегія спрямована на ослаблення країни через масовий наплив мігрантів, що провокує соціальні, економічні, політичні труднощі (це ймовірна поляризація суспільства, посилення внутрішньої нестабільності, зниження обороноздатності країни). Інша стратегія передбачає використання міграції для посилення власного впливу, коли держава-агресор залучає мігрантів для створення своєї агентури, поширення ідей, посилення політичної залежності держави-мішені. Ще одна не завжди очевидна стратегія –

стимулювання відтоку кваліфікованих кадрів. Критично важливим для гібридної агресії є контроль над міграційними потоками, відтак основні параметри, що використовуються в таких операціях: контроль кількості та складу мігрантів, напрямки їхнього руху, а також модерація їхньої поведінки у новій країні. Цілеспрямовані потоки мігрантів або інші подібні стратегії можуть стати частиною стратегії підриву стабільності держави [Бучин, Мархайчук, 2022]. Загалом у сучасній масовій міграції вбачаються не лише наслідки воєн і криз, а й штучно створений механізм впливу, що дозволяє змінювати політичні реалії, часто навіть без відкритого військового втручання. У контексті стратегічних комунікацій назріла також необхідність розробки міжнародних механізмів протидії міграційним загрозам як частині гібридної війни.

Глобальна цифровізація створила нові інструменти для ведення гібридної війни, серед яких і *онлайн-ігри* – дієвий засіб інформаційного впливу та маніпуляцій. Держава-агресор активно користується віртуальними іграми як частиною гібридних стратегій, поєднуючи їх з інформаційною пропагандою, кібератаками, дезінформаційними кампаніями. Онлайн-ігри можуть виконувати кілька функцій у гібридній війні. По-перше, використовуватись для пропаганди, популяризуючи наративи держави-агресора, впливаючи на суспільну думку, підриваючи довіру до офіційної інформації. По-друге, в ігровому середовищі нерідко організовується збір персональних даних користувачів, що можуть бути використані для подальших кібероперацій. По-третє, ігрові платформи слід розглядати і як сприятливе середовище комунікації, координації деструктивних дій і навіть вербування до терористичних і воєнізованих груп. Приклад, що часто демонструється у літературі, знову ж із подій російсько-української війни: перед повномасштабним вторгненням у популярних онлайн-іграх, таких як «World of Tanks», «Counter-Strike», «Minecraft», «LOTR: Rise to War», поширювалися проросійські наративи, а в деяких іграх розміщувалася реклама набору до складу ПВК «Вагнер». Також онлайн-ігри використовувалися для збору розвідданих і координації інформаційних атак, через середовище, яке неможливо контролювати законними методами. Наслідки такої діяльності загрожують національній безпеці, підривають соціальну й політичну стабільність, посилюють внутрішні конфлікти. Особливо вразливою групою до такого впливу є молодь, яка проводить значну частину часу в ігрових середовищах і піддається цільовим інформаційним атакам [Сохацький, Шухманн, 2023]. Водночас Україна також усвідомлює потенціал ігрової індустрії як інструменту інформаційного спротиву. Прикладом є гра «STALKER 2: Heart of Chornobyl», яка після 2022 р. стала не лише комерційним продуктом, а й платформою для національного спротиву – розробники відмовилися від співпраці з російським ринком та інтегрували в гру символіку української боротьби. Це не лише підсилює національну свідомість гравців, а й популяризує Україну та її вплив на світовій арені. У відповідь на це, проросійські хакерські угруповання здійснювали кібератаки на сервера розробників, користувачів; загалом простір відеогри перетворився на ще один фронт інформаційної війни. Це підкреслює необхідність законодавчого контролю за інформаційними загрозами в гейм-індустрії, розробки кіберзахисту, а також впровадження механізмів цифрової безпеки для мінімізації ризиків інформаційних атак і маніпуляцій у віртуальному просторі [Морозов, 2023].

Окрему роль у сучасних гібридних конфліктах відіграє *штучний інтелект* (ШІ), який може використовуватися для фальсифікації великих обсягів даних, моніторингу соціальних медіа, поширення дезінформації тощо. Практичні приклади показують, що гібридні загрози все частіше використовують ШІ як частину геополітичного протистояння наративів. Російська агресія проти України демонструє, як поєднання подібних інформаційних атак поряд із кіберопераціями і військовими діями поширює кризові процеси в усьому світі. Масовані кібератаки на українські державні установи та критичну інфраструктуру напередодні та під час активної фази вторгнення у 2022 році довели, що цифрова безпека є важливим аспектом безпекової стратегії країни. Проте, попри критичність до сучасних

технологій, сучасні дослідники доводять, що ШІ активно використовується і для протидії гібридним загрозам. Алгоритми машинного навчання можуть і прогнозувати подібні ризики, і ідентифікувати загрози, і аналізувати кіберпростір, і знаходити вразливості, і автоматично запускати захисні механізми. Використання ШІ дозволяє підвищити рівень ситуаційної обізнаності, оптимізувати кризове управління, швидше реагувати на загрози. Водночас застосування ШІ в державному управлінні потребує чіткого законодавчого регулювання, зокрема розподілу відповідальності між автоматизованими системами та операторами, які ухвалюють рішення. Прикладами часто називають Європейський Союз (створено автоматизовані системи моніторингу дезінформації, які аналізують соціальні мережі для виявлення та блокування фейкових новин і ворожої пропаганди), США та НАТО (вкладають ресурси у технології машинного навчання для покращення ситуаційної обізнаності та прогнозування результатів ризиків у сфері кібербезпеки) [Орлов, 2024]. Можливості ШІ постійно змінюються, тож ігнорувати цей інструмент для стратегічних комунікацій в епоху розгортання гібридних загроз недалекоглядно.

Сучасні гібридні конфлікти дедалі більше проявляються у *когнітивних операціях*. Йдеться про інструмент, що описують як цілеспрямований вплив на свідомість, переконання та поведінку людей через інформаційні технології та кіберпростір. Дослідження показують, що замість традиційних військових методів агресори використовують маніпуляцію інформацією, створення цифрового хаосу та управління суспільними настроями, щоб досягнути стратегічних цілей. Ключовою особливістю когнітивних операцій є вплив на сприйняття реальності та формування вигідних агресору наративів. Вони можуть розгортатися як розповсюдження фейкових новин, зміна історичних фактів, маніпуляція мовними кодами, використання соціальних мереж для посилення поляризації. У деяких випадках когнітивний вплив стає частиною тактики «цифрової колонізації», коли через контроль над інформаційним середовищем держава-агресор нав’язує політичні / соціальні / культурні цінності [Danyk & Briggs, 2023]. Прикладом, що може проілюструвати сутність такого інструменту, часто наводять протести, які спалахнули після смерті Дж. Флойда в США та стали об'єктом маніпуляцій з боку іноземних держав: РФ та Китай активно підтримували ці протести, прагнучи підірвати геополітичну роль США, використовували для цього офіційні та закриті інструменти в соціальних мережах. Російська «фабрика тролів» (Агентство інтернет-досліджень) зіграла значну роль у цих операціях, посилюючи дезінформацію, провокуючи соціальні конфлікти: вплив був спрямований на обидві сторони протестів для того, щоб ще більше поляризувати суспільство, масштабувати конфлікт, спровокувати громадянську війну. На цьому прикладі дослідники доводять, як часто когнітивні операції тісно зв’язані з військовими методами, адже згадана організація пов’язана з тими ж людьми, що фінансували «групу Вагнера» [Danylyuk, 2020]. Когнітивні операції остаточно руйнують можливість контрольованого інформаційного простору, однак актуалізують необхідність розвитку освіти громадян, адже лише зріле громадянське суспільство може вчасно виявляти та розрізняти інформаційні провокації, зберігати спільні цінності, незважаючи на зовнішні загрози та втручання.

Загалом, наведені інструменти та механізми гібридної війни часто мають глобальний характер і потребують не лише національних доктрин і стратегій протидії, але й консолідованої відповіді міжнародної спільноти. На прикладі окремих ініціатив в рамках євроатлантичного співробітництва спробуємо коротко проаналізувати спроможність міжнародного співтовариства вибудовувати стратегічні комунікації, орієнтовані на безпеку, мир, демократію та протидію гібридним атакам.

Північноатлантичний альянс був покликаний боротись не лише з очевидними військовими загрозами, а й з гібридними, об'єднуючи країни у протистоянні перед спільними викликами. Однак різні країни по-різному вибудовували і свою політику відносин із цією організацією, тому й загальні стратегічні орієнтири зазнавали певних трансформацій в

процесі міжнародної інтеграції. Наприклад, Франція має досвід складної взаємодії з НАТО, балансування між євроатлантичною співпрацею та прагненням стратегічної автономії, що й визначає її підхід до гібридної війни. Вийшовши з військової інтеграції Альянсу в 1966 р. та повернувшись у 2009 р., наразі країна використовує як механізми НАТО, так і власні оборонні ініціативи в межах ЄС для реагування на сучасні гібридні загрози. На думку аналітиків, рішення про реінтеграцію Франції в НАТО і було частково мотивовано назрілою потребою спільної відповіді на асиметричні загрози гібридної війни. Париж усвідомлює, що в умовах цифровізації війни, кіберзагроз та інформаційних операцій ефективна оборона потребує не лише національних ресурсів, а й стратегічної співпраці зі союзниками. Проте Франція прагне зберегти автономію у прийнятті стратегічних рішень, особливо в контексті європейської безпеки, що породжує додаткові переваги саме в ЄС. Сучасна політика Франції щодо НАТО демонструє т.зв. гібридний підхід до безпеки, де поєднується співпраця в межах колективної оборони та самостійних ініціатив у сфері кібербезпеки, стратегічних комунікацій, протидії дезінформації. Ця модель сформувалась у відповідь на зміну парадигми сучасної війни, в якій інформаційний вплив та цифрові загрози відіграють не меншу роль, ніж традиційні військові засоби, а боротьба з ними потребує адаптивної багаторівневої підготовки та стратегії [Cormarie, 2023]. Країна, що вочевидь зіткнулася з міграційними кризами, викликами інформаційного суспільства та іншими безпековими загрозами, повертається до проактивної міжнародної співпраці як необхідної стратегії виживання та розвитку на геополітичній карті світу.

Водночас НАТО організаційно справляє значний вплив на країни-члени, а також на інших гравців міжнародної арени, тож саме безпосередньо на Альянс часто спрямовані гібридні атаки ворожих держав. Важливо зауважити, що гібридний вплив спрямований і достатньо прямолінійно (на дискредитацію дій організації, на її знищення), і опосередковано, через внутрішні ресурси НАТО, щоб змінювати діяльність і вплив організації, наприклад, через її працівників. Гібридні методи впливу використовують політичні процеси західних демократій для посилення власних позицій, за згаданою вище стратегією «паразитування», залучення внутрішніх антагоністів системи. Наприклад, як показує закрите дослідження Центру оборонних реформ, відставні офіцери армій країн НАТО, які мають зв'язки з російськими структурами, беруть активну участь у виборах до Європейського парламенту, пропонуючи зручні для РФ наративи. Однією з основних цілей таких операцій є вже згадана Франція: генерал К. Гомар, який раніше очолював воєнну розвідку країни, після початку російського вторгнення в Україну виступає проти постачання озброєння Києву, підтримуючи риторику про «втягування НАТО у війну»; його зв'язки з організаціями, які мають тісні контакти з російським режимом, а також участь у проєктах, що підривають довіру до європейських інституцій, свідчать про впливове проросійське лобі у Франції. В Італії відставний генерал Р. Ваначчі, який став кандидатом від партії «Ліга», просував ідею про США як загрозу, що «тягне Європу у війну»; його підтримують російсько-італійські організації, які активно працюють над просуванням інтересів РФ у Європі. Схожі тенденції дослідники помічають і в Чехії, Греції, Болгарії, Іспанії, де колишні військові високопосадовці, пов'язані з РФ, ведуть кампанії проти військової допомоги Україні, проти санкцій, про вихід своїх країн із НАТО; вони використовують платформи російських медіа, соціальних рухів і партій, щоб вплинути на виборчий процес і думку громадськості загалом. Ця ситуація демонструє ще один рівень гібридної війни – використання колишніх військових у політичному лобізмі та виборчому кліматі для ослаблення європейської єдності та дискредитації союзів демократичних держав [Пов'язані з РФ офіцери, GuildHall, 2024]. Тому сучасні стратегічні комунікації протидії гібридним загрозам мали би передбачати і ефективну кадрову політику.

Методики роботи Альянсу також слушно окреслюють ще один важливий вимір протидії гібридній війні, який умовно можна було б охарактеризувати як ціннісний. У NATO

Strategic Communications Centre of Excellence представлена публікація на тему поширення інформаційного впливу РФ на країни Північної Європи та Балтії. Дослідження демонструє, що російська пропаганда використовує дві ключові стратегії – «руйнування» та «пригнічення». Перша спрямована на створення образу слабкої, нестабільної держави, яка нібито нездатна забезпечити безпеку та добробут своїх громадян. Друга націлена на дискредитацію соціальних і політичних цінностей, особливо шляхом формування наративів про надмірний лібералізм, моральний занепад чи залежність від Заходу. Наприклад, дані вказують, що російськомовні жителі Естонії демонструють підвищену сприйнятливість до пропагандистських наративів, що спричиняє зниження довіри до державних інституцій і загострює відчуття загрози. Водночас естономовне населення країни виявляє вищу стійкість до подібних інформаційних атак, що може бути результатом як мовного бар'єру, так і сформованої критичної позиції до джерел російської пропаганди. Скандинавська аудиторія показує змішані реакції: вони схильні негативно ставитись до джерел дезінформації (як RT або Sputnik), проте в деяких випадках приймають повідомлення ворожої пропаганди, якщо вони відповідають уже існуючим соціальним дискусіям у країні. Це особливо показово у випадках критики соціальної політики та дебатів щодо безпекової співпраці з НАТО. Ці результати свідчать, що універсальні підходи до боротьби з дезінформацією можуть бути неефективними. Протидія гібридним інформаційним атакам має враховувати особливості цільової аудиторії, її історичний контекст, рівень довіри до держави, політичну ситуацію, сутність і масштаби громадянської освіти. Дослідження підкреслює, що історична пам'ять і національна ідентичність є важливими факторами формування стійкості/вразливості до інформаційних атак. Одночасно з цим успішна стратегія протидії дезінформації має поєднувати освітні ініціативи, підвищення медіаграмотності та розвиток стратегічних комунікацій на державному рівні [Hoyle та ін., 2024].

Загалом стратегічні комунікації сучасних демократій та їх міжнародних союзів у протидії гібридним загрозам мали би виходити з глибинного розуміння ціннісних аспектів політики, вибудовування ефективних двосторонніх і багатосторонніх зв'язків із країнами та зацікавленими суб'єктами, розвитку кадрового потенціалу на різних рівнях тощо.

Висновки. Результати дослідження підтвердили, що гібридна війна є складним і динамічним явищем, що різними методами впливає на індивіда, державу, суспільство, міжнародне співтовариство. Вона не має чітко визначених меж між військовими та невійськовими засобами, що значно ускладнює ідентифікацію агресора та швидке реагування на загрози. Аналіз показав, що сучасні конфлікти все частіше виходять за рамки традиційного збройного протистояння, акцентуючи увагу на інформаційних атаках, маніпуляції суспільною думкою, використанні цифрових технологій, в тому числі внутрішніх ресурсів для досягнення політичних цілей ворога. Одним із ключових інструментів гібридної війни є інформаційні операції, спрямовані на підрив довіри до державних інституцій, розпалювання внутрішніх конфліктів, створення умов для політичної дестабілізації. Використання пропаганди у соціальних мережах, онлайн-іграх, ШІ-асистентах, дозволяє агресору як впливати на громадську думку всередині держави-жертви, так і руйнувати репутацію політичних акторів на міжнародному рівні. У цьому контексті особливу загрозу становлять когнітивні операції та кібератаки, які можуть бути як частиною дезінформаційних вірусів, так і засобом саботажу критично важливої інфраструктури. Окрему увагу приділено питанням використання вимушеного переміщення людей у гібридних конфліктах: аналіз показав, що цілеспрямоване створення або загострення міграційної кризи також може використовуватися як спосіб політичного та економічного тиску на інші держави. Крім того, віртуальні платформи, такі як онлайн-ігри, дедалі частіше застосовуються для пропаганди, координації деструктивних дій, збору даних. А втім окремі такі платформи та інструменти (як ШІ, соціальні мережі, продукти гейм-індустрії та інші)

варто також розглядати і в контексті напрацювання ефективних комунікативних стратегій протидії гібридній війні.

Практичні аспекти протидії гібридним загрозам свідчать, що традиційні механізми безпеки потребують суттєвої модернізації. Важливими елементами стратегії протидії є розвиток інформаційної безпеки, посилення національної системи кіберзахисту, підвищення рівня медіаграмотності населення та зміцнення міжнародної співпраці. Ціннісні засади міжнародної співпраці мали би стати основою стратегічних комунікацій демократичних держав і їх союзів. Універсальної моделі боротьби з кібератаками, дезінформацією, міграційними загрозами та іншими вимірами гібридної війни немає; щоразу слід зважати на національну специфіку, історичний контекст, пануючі та маргінальні форми ідентичностей у суспільстві, парадокси демократії тощо. Вагому роль у цьому процесі мають міжнародні організації, такі як НАТО та Європейський Союз, які розробляють адаптивні підходи до боротьби з гібридними загрозами. Їх досвід також показує, що особливу увагу слід приділяти кадровій політиці, адже як активні, так і відставні фахівці ключових інститутів можуть відіграти специфічну роль у (де)стабілізації політичної та безпекової ситуації у світі.

Таким чином, гібридна війна є не просто методом ведення конфлікту, а стратегією, яка постійно розвивається та адаптується до сучасних реалій, і яку беруть на озброєння сучасні автократії. До формування гібридних загроз залучаються як активні, так і латентні суб'єкти й об'єкти глобальної політики, внутрішні антагоністи, «паразити» системи. Гібридні виклики часто окреслюються довкола середовищ комунікації, там, де збирається велика кількість учасників, тому державні стратегії – це в тому числі стратегії ідентифікації традиційних і нових комунікативних осередків. Нелінійні форми агресії потребують залучення в т.ч. і нелінійних форм протидії, яким серед іншого може слугувати і поле стратегічної комунікації, якщо сприймати не лише його раціональні, але й в ірраціональні компоненти, закономірності та парадокси, системно та регулярно працювати з ними. Це вимагає не тільки реагування на вже існуючі загрози, а й проактивних дій, спрямованих на їхню нейтралізацію до моменту ескалації. Стратегічні комунікації як і постправдиві обставини політики у цьому зв'язку постійно змінюються, а відповідний досвід різних країн варто системно вивчати у політологічних розвідках.

Використані джерела:

1. Бабкіна, О. та ін. (2022). Політична трансформація України: інституційний і ціннісний виміри : монографія / О. В. Бабкіна, О. Я. Волянюк, В. О. Корнієнко, О. В. Новакова, М. А. Остапенко. Київ : вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова. 196 с.

2. Буряченко, О. (2024). Гібридна війна як нова форма глобального протистояння. Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління, (2(74)), 24–31. https://doi.org/10.32689/2523-4625-2024-2(74)-3

3. Бучин, М. А., & Мархайчук, Н. О. (2022). Міграція як інструмент гібридної війни. Вісник НТУУ «КПІ», (3(55)). https://doi.org/10.20535/2308-5053.2022.3(55).269540

4. Волянюк, О., & Дроздюк, Я. (2023). (Не)гібридна війна: Політичні, ідеологічні, інформаційні виміри. Scientific Journal of the National Pedagogical Dragomanov University. Series 22. Political Sciences and Teaching Methodology of Socio-Political Disciplines, 22(33), 64–75. https://doi.org/10.31392/udu-nc.series22.2023.33.07

5. Морозов, О. (2023, 13 березня). Російські хакери викрали понад 30 ГБ даних S.T.A.L.K.E.R. 2 і шантажують розробників гри. The Village Україна. https://www.village.com.ua/village/culture/culture-news/336951-rosiyski-hakeri-vikrali-ponad-30-gb-danih-s-t-a-l-k-e-r-2-i-shantazhuyut-rozrobnikiv-gri?utm_source=chatgpt.com

6. Іжутова, І. В. (2023). Стратегічні комунікації України в умовах російсько-української війни. Наука і оборона, 22(2), 46–51. DOI: https://doi.org/10.33099/2618-1614-2023-22-2-46-51

7. Орлов, О. В. (2024). Використання засобів штучного інтелекту для забезпечення стійкості державного управління в умовах гібридної війни. Публічне управління XXI століття: нові виклики і трансформації в умовах війни (с. 41–44). Навчально-науковий інститут «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

8. Осьодло, В., & Будагьянц, Л. (2023). Стратегічні комунікації у постсучасних демократіях. Вісник Національного університету оборони України, 76(6), 134–140. https://doi.org/10.33099/2617-6858-2023-76-6-134-140

9. Пов'язані з РФ офіцери балотуються до Європарламенту – розслідування. (2024, 4 червня). GuildHall. https://ghall.com.ua/2024/06/04/pov-yazani-z-rf-ofitseri-balotuyutsya-do-yevroparlamentu-rozsliduvannya/

10. Сохацький, О. Ю., & Шухманн, В. А. (2023). Онлайн-ігри як інструменти гібридної війни. Journal of Strategic Economic Research, (1), 45–55. https://doi.org/10.30857/2786-5398.2023.1.5

11. Cormarie, P. (2023). Loyal Principles: The Logic of a French Return to NATO after the Cold War. Georgetown Security Studies: The Review, 11(1). https://repository.digital.georgetown.edu/handle/10822/1086547

12. Danyk, Y., & Briggs, C. (2023). Modern cognitive operations and hybrid warfare. Journal of Strategic Security, 16(1), 35–50. https://doi.org/10.5038/1944-0472.16.1.2032

13. Danylyuk, O. (2020, 5 червня). Protests, a pandemic and evidence of a hybrid war. C4ISRNet. https://www.c4isrnet.com/opinion/2020/06/05/protests-a-pandemic-and-evidence-of-a-hybrid-war/

14. Falkheimer, J. Heide, M. (2022). Introduction: the emergent field of strategic communication. Edward Elgar Publishing EBooks.

15. Hoyle, A., Gjørv, G. H., Doosje, B., & Wagnsson, C. (2024). Do(n't) shoot the messenger: Psychological responses to kremlin narratives in nordic - baltic audiences. NATO Strategic Communications Centre of Excellence. 33 p. https://stratcomcoe.org/publications/dont-shoot-the-messenger-psychological-responses-to-kremlin-narratives-in-nordic-baltic-audiences/315

16. Nordheim, G. von, Kleinen-von Königslöw, K. (2021). "Uninvited Dinner Guests: A Theoretical Perspective on the Antagonists of Journalism Based on Serres' Parasite. *Media and Communication*. 9(1):88–98. https://doi.org/10.17645/mac.v9i1.3419.

17. Reichborn-Kjennerud, E., & Cullen, P. (2016). What is hybrid warfare? Norwegian Institute of International Affairs (NUPI), (1). https://www.nupi.no/en/publications/cristin-pub/what-is-hybrid-warfare

References:

1. Babkina, O. ta in. (2022). Politychna transformatsiia Ukrainy: instytutsiinyi i tsinnisnyi vymiry : monohrafiia [Political transformation of Ukraine: institutional and value dimensions]/ O. V. Babkina, O. Ya. Volianiuk, V. O. Korniienko, O. V. Novakova, M. A. Ostapenko. Kyiv : vyd-vo NPU im. M. P. Drahomanova. 196 s. [in Ukrainian].

2. Buriachenko, O. (2024). Hibrydna viina yak nova forma hlobalnoho protystoiannia. [Hybrid War as a New Form of Global Confrontation] Naukovi pratsi Mizhrehionalnoi Akademii upravlinnia personalom. Politychni nauky ta publichne upravlinnia, (2(74)), 24–31. https://doi.org/10.32689/2523-4625-2024-2(74)-3 [in Ukrainian].

3. Buchyn, M. A., & Markhaichuk, N. O. (2022). Mihrachiia yak instrument hibrydnoi viiny. [Migration as a Tool of Hybrid War] *Visnyk NTUU "KPI"*, (3(55)). https://doi.org/10.20535/2308-5053.2022.3(55).269540 [in Ukrainian].

4. Volianiuk, O., & Drozdiuk, Ya. (2023). (Ne)hibrydna viina: Politychni, ideolohichni, informatsiini vymiry. [(Non)Hybrid War: Political, Ideological, and Informational Dimensions] Scientific Journal of the National Pedagogical Dragomanov University. Series 22. Political Sciences and Teaching Methodology of Socio-Political Disciplines, 22(33), 64–75. https://doi.org/10.31392/udu-nc.series22.2023.33.07 [in Ukrainian].

5. Morozov, O. (2023, 13 bereznia). Rosiiski khakery vykraly ponad 30 HB danykh S.T.A.L.K.E.R. 2 i shantazhuiut rozrobnykiv hry. [Russian Hackers Stole Over 30 GB of S.T.A.L.K.E.R. 2 Data and Are Blackmailing the Game Developers] The Village Ukraina. https://www.village.com.ua/village/culture/culture-news/336951-rosiyski-hakeri-vikrali-ponad-30-gb-danih-s-t-a-l-k-e-r-2-i-shantazhuyut-rozrobnikiv-gri?utm_source=chatgpt.com [in Ukrainian].

6. Izhutova, I. V. (2023). Stratehichni komunikatsii Ukrainy v umovakh rosiisko-ukrainskoi viiny. [Ukraine's Strategic Communications in the Context of the Russian-Ukrainian War] *Nauka i oborona*, 22(2), 46–51. https://doi.org/10.33099/2618-1614-2023-22-2-46-51 [in Ukrainian].

7. Orlov, O. V. (2024). Vykorystannia zasobiv shtuchnoho intelektu dlia zabezpechennia stiikosti derzhavnoho upravlinnia v umovakh hibrydnoi viiny. [Using Artificial Intelligence Tools to Ensure the Resilience of Public Administration in Hybrid Warfare Conditions] U Publichne upravlinnia XXI stolittia: Novi vyklyky i transformatsii v umovakh viiny (S. 41–44). Navchalno-naukovyi instytut «Instytut derzhavnoho upravlinnia» Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina. [in Ukrainian].

8. Osiodlo, V., & Budahhiants, L. (2023). Stratehichni komunikatsii u postsuchasnykh demokratiiakh. [Strategic Communications in Postmodern Democracies] *Visnyk Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy*, 76(6), 134–140. https://doi.org/10.33099/2617-6858-2023-76-6-134-140 [in Ukrainian].

9. GuildHall. (2024, 4 chervnia). Poviazani z RF ofitsery balotuiutsia do Yevroparlamentu – rozsliduvannia. [Officers Linked to Russia Are Running for the European Parliament – Investigation]

https://ghall.com.ua/2024/06/04/pov-yazani-z-rf-ofitseri-balotuyutsya-do-yevroparlamentu-rozsliduvannya/ [in Ukrainian].

10. Sokhatskyi, O. Yu., & Shukhmann, V. A. (2023). Onlain-ihry yak instrumenty hibrydnoi viiny [Online games as tools of hybrid warfare]. Journal of Strategic Economic Research, (1), 45–55. https://doi.org/10.30857/2786-5398.2023.1.5 [in Ukrainian].
11. Cormarie, P. (2023). Loyal principles: The logic of a french return to NATO after the cold war. Center for Security Studies, 11(1).
12. Danyk, Y., & Briggs, C. (2023). Modern cognitive operations and hybrid warfare. Journal of Strategic Security, 16(1), 35–50. https://doi.org/10.5038/1944-0472.16.1.2032
13. Danylyuk, O. (2020, 5 chervnia). Protests, a pandemic and evidence of a hybrid war. C4ISRNet. https://www.c4isrnet.com/opinion/2020/06/05/protests-a-pandemic-and-evidence-of-a-hybrid-war/
14. Falkheimer, J. Heide, M. (2022). Introduction: the emergent field of strategic communication. Edward Elgar Publishing EBooks.
15. Hoyle, A., Gjørv, G. H., Doosje, B., & Wagnsson, C. (2024). Do(nt) shoot the messenger: Psychological responses to kremlin narratives in nordic - baltic audiences. NATO Strategic Communications Centre of Excellence.
16. Nordheim, G. von, Kleinen-von Königslöw, K. (2021). "Uninvited Dinner Guests: A Theoretical Perspective on the Antagonists of Journalism Based on Serres' Parasite. *Media and Communication*. 9(1):88–98. https://doi.org/10.17645/mac.v9i1.3419.
17. Reichborn-Kjennerud, E., & Cullen, P. (2016). What is hybrid warfare? Norwegian Institute of International Affairs (NUPI), (1).

Olha Volianiuk,
Candidate of Political Science, Associate Professor,
Mykhailo Dragomanov Ukrainian State University

Khrystyna Prytula,
Student majoring in «Political Science»,
Mykhailo Dragomanov Ukrainian State University

Hybrid Warfare in the Dimension of Strategic Communications

The article examines the changes in the essence of hybrid warfare, which has transformed from a form manifested by non-state actors into a strategic instrument of state policy of modern autocracies. A separate role is assigned to modern communications, which are used both for hybrid aggression and as a tool to counter such attacks. Attention is paid to the hybrid aggression of the Russian Federation, which, even before the full-scale war against Ukraine, integrated military and non-military methods, employed information-warfare technologies, political destabilization, cyber-attacks, economic pressure, and so forth. The purpose of the article is to study the changes in the main characteristics of hybrid warfare and their influence on strategic communications in contemporary political processes and international relations. Methodological foundations of comparison, systems analysis, and value approaches are employed; this involves the study of analytical reports and case studies, in particular examples of the use of hybrid instruments in modern conflicts, as well as the strategies of governments and international actors in overcoming them.

Emphasis is placed on the following contemporary aspects of hybrid warfare: the spread of uncertainty, the blurring of the boundary between war and peace, manipulation of the information space, the involvement of digital technologies, the deployment of cognitive operations, the use of migration and other socio-political crises to deepen destabilization. Hybrid mechanisms of aggression exploit socio-political processes and the paradoxes of Western democracies to strengthen their own positions through "parasitic" strategies, the involvement of internal antagonists, manipulative lobbying, tactics of "digital colonization," and the like. The aggressor state creates narratives advantageous to itself, post-truth political circumstances aimed at undermining social stability and political trust. This includes influence on electoral campaigns, mass protests, and the shaping of public opinion in various countries, and so on. The conclusions highlight the necessity for democratic societies and international security structures to adapt to new manifestations of hybrid warfare. Attention is devoted to the role of education, cybersecurity, artificial intelligence, and the game industry in forming strategies to counter hybrid threats. The need for comprehensive responses to hybrid threats is underscored, encompassing political, military, diplomatic, informational, economic, personnel, educational, and other measures, adequately represented in strategic communications.

***Keywords**: hybrid warfare, strategic communications, international security, paradoxes of democracy, subjects and objects of global politics, "parasitic" strategies in politics, cognitive operations, post-truth, civic education, cybersecurity.*